

Pershko I. O. Experience in teaching biology with the fundamentals of genetics in the pharmaceutical college

The article analyzes the professional-oriented potential of the content and methods of teaching the discipline "Biology with the basics of genetics" for students studying in the educational-professional program "Pharmacy" and receiving the first (bachelor's) level of higher education in a professional college. The relationship of the topics of this course with the professional disciplines and professional activities of future pharmacists is illustrated in detail. The specifics of the discipline "Biology with the basics of genetics", namely, the proximity of its content with the school course of biology, requires a special approach to the organization of educational activities of students. Based on the experience of using professionally-oriented teaching, its effectiveness and importance for increasing students' motivation to study is argued. Training course issues such as cell structure, function, and life cycle are a theoretical basis for understanding the mechanisms of action of many drugs. The article presents examples of drugs that affect the functioning of specific cell structures, cell division and programmed cell death (apoptosis). The forms of independent work of students in the study of certain topics of the module "Fundamentals of Genetics", namely the issues of hereditary diseases, their etiology and pharmacocorrection. The expediency of future pharmacists studying the basics of biotechnology and genetic engineering, the modern achievements of which find practical application in the production of drugs, has been demonstrated. The question of the basics of medical parasitology is characterized by the most obvious connections with professional disciplines and the future profession of students of the College of Pharmacy. In the study of different types of parasites (protozoa, helminths, arthropods) it is necessary to demonstrate the interdependence of their morphology and life cycles and means of treatment and prevention of relevant disease.

Key words: biology, basics of genetics, medical parasitology, vocational training, pharmaceutical vocational college, students-pharmacists, pharmacy.

УДК [356.35:378.6] (043.3)

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2021.83.27>

Петрук О. В.

МІЖНАРОДНА ПРАКТИКА ПІДГОТОВКИ ЮРИСТІВ ВІЙСЬКОВОЇ ГАЛУЗІ

Статтю присвячено проблемі підготовки юристів для військової галузі. Метою статті є вивчення досвіду підготовки юристів, зокрема для військової галузі, у провідних країнах світу у контексті запровадження окремих практик у вітчизняну юридичну освіту з метою її реформування.

У статті розглянуто поняття "військова юстиція" та структура військової юстиції як частини військової організації країни (військові суди; військова прокуратура; військова поліція; військова адвокатура; юридична служба військових формувань).

Встановлено, що у державах, які належать до англосаксонської системи права (Великій Британії, США), всі органи військової юстиції входять до складу військових формувань і підрозділів і реалізують комплекс військово-юридичних функцій: слідчо-прокурорські (обвинувальні), судові, адвокатські (захисні), юрисконсультські. У європейських державах (Бельгії, Болгарії, Греції, Іспанії, Італії, Польщі, Португалії, Угорщині та ін.) органи військової юстиції функціонують у межах загальної юстиції (судова влада), не утворюючи окремої системи органів і не підпорядковуючись військовому командуванню.

Підготовка фахівців із військової юстиції у більшості закордонних країн здійснюється у два етапи: спочатку студенти проходять загальну підготовку в юридичних університетах для набуття рівня "бакалавр", надалі отримують відповідну спеціалізацію для продовження служби у військових підрозділах.

Основними ознаками підготовки фахівців для військової юстиції у закордонній освітній практиці є: володіння базовими знаннями з різних галузей права (конституційного, цивільного, адміністративного, кримінального та ін.); розвиток "правового" мислення майбутнього юриста (вміння аналізувати, роботи висновки, порівнювати та ін.); набуття навичок роботи з літературою та документами (законодавчою базою, судовими справами, навчальною літературою та періодикою; складання юридичних паперів); практична спрямованість підготовки (студентські конкурси із судових процесів, участь у роботі юридичних клінік, представлення інтересів і захист у суді; юридичні консультації; перемовини; посередництво).

Запровадження окремих закордонних практик і досвіду вимагає ґрунтовного дослідження з позицій доцільності та можливості отримання позитивного результату.

Ключові слова: юрист, військова юстиція, військові суди, військова поліція, військові формування, військові суди, юридична освіта, міжнародний досвід.

У провідних країнах світу накопичений великий, різноманітний і прогресивний досвід підготовки майбутніх юристів, який може бути використаний у вітчизняній освітній практиці, що зумовлює актуальність розгляду цього питання.

Реформування вищої юридичної освіти передбачає пошук і запровадження нових підходів до підготовки майбутніх фахівців цієї галузі. Важливе теоретичне та практичне значення для удосконалення має досвід професійної підготовки юристів у зарубіжних країнах. Аналіз наукових джерел дає підстави констатувати, що досвід підготовки юристів зарубіжних країн досліджували А. Андрощук, О. Бандурка, В. Бігун, Н. Давидова, І. Івашкевич, Н. Матвіїшин, О. Нітенко, К. Острозька, А. Петрошук, Ю. Роскопіна, Д. Суханова та ін.

Науковці пікреслюють, що національну систему підготовки юристів слід удосконалювати на основі власного історичного досвіду з урахуванням вітчизняних норм права, правової системи та досвіду реформування юридичної освіти зарубіжних країн за умов його адаптації [5; 6]. Фахівці переконані, що копіювання та запровадження системи підготовки майбутніх юристів європейських країн в Україні не може забезпечити ефективне функціонування системи правосуддя відповідно до міжнародних стандартів. Це зумовлено різними принципами організації юридичної діяльності, функціонуванням правових механізмів, пов'язано зі ставленням до правових цінностей, правовою культурою та правовим мисленням громадян.

Ми вважаємо, що урахування й адаптація зарубіжного досвіду може сприяти незалежності військових судів шляхом удосконалення процесу підготовки майбутніх юристів, зокрема з військової юстиції.

Мета статті – проаналізувати досвід підготовки юристів, зокрема для військової галузі, у провідних країнах світу у контексті запровадження окремих практик у вітчизняну юридичну освіту.

Як свідчить аналіз наукових досліджень із цієї проблеми (Н. Матвіїшин, О. Нітенко та ін.), накопичено значний досвід підготовки правників. Підготовка фахівців у юридичних університетах країн Східної та Центральної Європи орієнтована на поєднання елементів цивільної та військової юстиції та створення змішаної системи правосуддя, яка реалізується із залученням як військових, так і цивільних фахівців.

Військова юстиція функціонує як відокремлена система правосуддя з більш суворими правилами та процедурами, спрямованими на забезпечення дисципліни та боєздатності збройних сил. Як відзначають О. Лощикін, А. Шевченко [5], основу системи військової юстиції становить сукупність законодавчих актів, які регулюють правові відносини у військових формуваннях і підрозділах; забезпечують підтримання дисципліни; дозволяють здійснювати судовий розгляд справ, що стосуються правопорушень, своєних військовослужбовцями; регулюють і забезпечують правовий захист військовослужбовців.

Метою створення військової юстиції є підвищення якості правосуддя, забезпечення ефективного доступу до правосуддя, незалежність військових судів і справедливий судовий розгляд із дотриманням міжнародних стандартів прав людини.

У деяких країнах (Болгарії, Румунії, Польщі) існують власні системи військової юстиції, котрі поєднують цивільні та військові суди під час розгляду справ стосовно правопорушень військовослужбовців.

Структура військової юстиції складається з військових судів; військової прокуратури; військової поліції; військової адвокатури; юридичної служби військових формувань [8; 9], проте, як зазначає В. Вдовитченко, система військової юстиції повинна охоплювати органи досудового розслідування; орган, що здійснює нагляд за досудовим розслідуванням і підтримує обвинувачення в суді (військову прокуратуру); військові суди [2]. Важливу роль відіграють юридичні служби у військових формуваннях, які надають надають командирам допомогу із правових питань, консультують щодо положень чинного законодавства та його правильного застосування, під час підготовки наказів, захистк та представлення інтересів військової частини у суді тощо.

Органи військової юстиції є у понад 60 країнах світу (США, Канаді, Великій Британії, Данії, Швейцарії, Бельгії, Італії, Ізраїлі та ін.). У багатьох країнах органи військової юстиції включені безпосередньо до складу військових формувань (що входять у виконавчу владу) і здійснюють весь необхідний комплекс військово-юридичних функцій у військових формуваннях: слідчо-прокурорські (обвинувальні), судові, адвокатські, юристконсульські. Так, відповідно до Єдиного кодексу військової юстиції США військово-юридичні служби (військові прокурори, військові адвокати, військові судді, військові юрисконсульти) входять до складу збройних сил, комплектуються офіцерами зі спеціальною військово-юридичною підготовкою і підкоряються ієрархічній системі військового командування [8; 9].

У деяких країнах (таких як Чеська Республіка, Росія, Білорусь, Україна, Мовдова, Киргизстан) органи військової юстиції функціонують переважно у сфері загальної юстиції, не утворюючи особливої системи органів і не підпорядковуючись військовому командуванню [8].

О. Лощикін, А. Шевченко [6] вказують, що у Європі нині військові суди діють у 13 країнах (серед яких, наприклад, Бельгія, Греція, Іспанія, Італія, Туреччина, Польща, Португалія, Угорщина).

У прийнятому Постійним комітетом меморандумі була проаналізована практика Європейського суду з прав людини і зроблено висновок, що існування військових судів не суперечить сучасним тенденціям розвитку міжнародного права та сумісні з міжнародними гарантіями прав людини. Отже, доцільно враховувати досвід цих країн у відновленні діяльності військових судів в Україні [2].

Питання військового правосуддя у США регулюються Єдиним кодексом військової юстиції США, який регулює розслідування, судовий розгляд кримінальних і дисциплінарних правопорушень військовослужбовців. У США має місце найбільш повна і завершена модель військової юстиції, яка охоплює органи розслідування, військову прокуратуру, військові суди різного рівня (загальні військові суди, спеціальні військові трибунали, дисциплінарні військові суди, військово-ревізійні й апеляційні військові суди), військову адвокатуру.

Загальний військовий суд створюється на підставі письмового наказу відповідного начальника (командира), наприклад, окремої бригади (підрозділу). Військовий суддя повинний мати вищу юридичну освіту. Такий суд уповноважений розглядати всі справи про дисциплінарні правопорушення та/або злочини, вчинені військовослужбовцями, а також справи цивільних осіб, котрі перебувають на службі у Збройних силах або підлягають військовій юрисдикції на підставі умов воєнного часу. Загальний військовий суд може призначати будь-яке покарання, передбачене законом, у тому числі смертну кару та довічне ув'язнення [5].

Одним із органів військової юстиції у різних країнах світу є військова поліція (США, Канада, Велика Британія, Франція, ФРН та ін.), яка забезпечує дотримання законності та правопорядку під час військових операцій; забезпечує безпеку пересування військ під час проведення військових операцій; здійснює охорону територій та об'єктів; здійснення оперативно-розшукової діяльності; надання допомоги біженцям; в умовах військових конфліктів регулює утримання військовополонених і забезпечує їхню безпеку (збір, евакуацію, охорону тощо). Важливо підкреслити, що несуть службу у підрозділах військової поліції особи з військовою або військово-юридичною освітою.

Заснування такого органу в Україні також було би цілком логічним. Кількість військових поліцейських у Канаді становить 2 % від загального числа військовослужбовців, у США – 3–4 %, у Франції – до 10 %. У Великій Британії чисельність військово-поліцейських підрозділів – більше 5 тис. осіб, які забезпечують безпеку військовослужбовців, озброєння, військової техніки і майна як на військових об'єктах Великої Британії, так і за кордоном [7].

Італійські карабінери – це військовий підрозділ, котрий виконує як військові, так і поліцейські функції і підпорядковується Міністерству оборони. Їх залучають до охорони громадського порядку та захисту військового майна; до розслідування злочинів, пов'язаних із терористичною діяльністю; до участі у проведенні миротворчих операцій; до здійснення заходів із попередження та боротьби зі злочинами державного рівня. Підготовку співробітників для цієї структури здійснюють у 5 академічних закладах і 5 школах карабінерів, що забезпечують базову та загальновійськову підготовку за різними напрямками (управління вертольотами, здійснення рятувальних заходів, надання різних видів допомоги та ін.)

Національна жандармерія Франції виконує загальні функції (захист населення та його власності; попередження правопорушень; судові адміністративні та військові розслідування у межах повноважень; контроль осіб і транспортних засобів, що переміщуються на територію розміщення військ та ін.) та специфічні функції військової поліції (збереження державної та промислової таємниці; контроль безпеки військових об'єктів, охорона державних документів та об'єктів державного значення; забезпечення захисту охороняємих осіб; розслідування злочинів, вчинених військовослужбовцями та їх розгляд у суді ін.).

Національна жандармерія Франції має складну структуру та підпорядковується Міністерству внутрішніх справ для виконання загальних функцій. Під час реалізації специфічних (військових) функцій представники жандармерії підпорядковуються (командируються) відповідним підрозділам Міністерства оборони [1].

Розглянемо досвід функціонування інституту Військової адвокатури у Сполучених Штатах Америки. Військовий адвокат у США може працювати у будь-якому відділенні (підрозділі) Збройних Сил (армії, морської піхоти, військово-повітряних сил), проте кожний підрозділ може мати свою власну адвокатську групу (також відому як JAG). Військовослужбовець може звернутися до будь-якого офісу військової юридичної допомоги, якщо йому потрібно юридичне представництво [1].

Робота військового адвоката має спільні риси з роботою цивільного адвоката. Основною відмінністю є представництво інтересів клієнтів під юрисдикцією військових судів і права. Військовий адвокат працює виключно з військовослужбовцями та може представляти їхні інтереси у цивільних і кримінальних справах. Функції військового юриста включають: представлення та захист законних прав та інтересів військовослужбовців у суді; надання юридичних консультацій; складання та підготовка юридичних документів; підготовка клієнта до судового розгляду; консультування командирів із питань міжнародного, військового та цивільного права [2].

Підготовка фахівців із військової юстиції у більшості країн здійснюється у два етапи: спочатку студенти проходять загальну підготовку в юридичних університетах, а надалі отримують відповідну спеціалізацію.

Отже, слід звернути увагу на досвід зарубіжних країн у сфері підготовки фахівців юридичного профілю. Так, аналіз досліджень (І. Богатирьова, Н. Давидової, П. Макушева, Ю. Оборотова, Ю. Роскопіної, Д. Суханової та ін.) питань побудови освітнього процесу в університетах США свідчить про практичну спрямованість юридичної освіти з акцентом на розвиток системного й аналітичного мислення та практичних навичок: аналізувати інформацію, встановлювати зв'язки між фактами, робити висновки, бути медіаграмотним та ін.

Механізм здобуття юридичної освіти у США відрізняється від загальноприйнятого в інших країнах. Юридична освіта розглядається як певна професійно-освітня галузь, яка відповідає рівню магістратури. Тобто у США вступати на навчання за спеціальністю “Право” студенти можуть за умов наявності диплома бакалавра будь-якої спеціальності, який можна здобути під час навчання в університеті або коледжі (4 роки). Вступ на навчання до правових шкіл (Juris Doctor, термін – 3 роки) є складним, передбачає складання вступного тестового іспиту із права (LSAT) і проходження конкурсу, який є традиційно високим, у середньому 10 осіб на місце. Здобуття американської освіти у галузі права є надзвичайно престижним і дозволяє отримати роботу у корпораціях, кампаніях і державних структурах, у тому числі й військових, найвищого рівня [11].

Традиційна трирічна програма здобуття освіти в американських правничих школах передбачає вивчення профільних (обов'язкових) предметів на першому курсі (право власності, конституційне право, юридична деонтологія, юридична документація тощо) та вибіркових – на наступних, котрі мають на меті не лише “викласти” знання матеріального та процесуального права, а й навчити користуватися “правничою бібліотекою” (законодавчою базою, судовою практикою, навчальною літературою та періодикою тощо) та правового мислення (“мислити як правник”) – для вирішення правових питань. З цієї метою курси викладаються з використанням методу Сократа, який широко застосовують у вивченні права. Реалізується цей метод

шляхом залучення студентів до вивчення реальних судових справ і правових питань. Студенти повинні ознайомитися зі справою та надати пояснення щодо її правового змісту. Під час обговорення цієї справи професори (викладачі права) ставлять систему запитань, що дозволяють з'ясувати хід мислення студента, а також звертають увагу на деталі та юридичні тонкощі, які залишилися поза увагою студента. Сутність такого підходу у навчанні полягає у тому, що студент сам пояснює логіку доказу і переконливо відстоює винесене судове рішення по цій справі.

До існування вказаної системи підготовки юристів у правничих школах існувала практика так званого "учнівства" (apprenticeship). Вона передбачала вивчення права під наставництвом практикуючого правника, котрий виявив бажання поділитися знаннями, досвідом і літературою в обмін на допомогу "студента". У США дотепер деякі штати визнають цю форму юридичної підготовки, яка є допоміжною. Правничі школи на початку виникнення були переважно незалежними і не мали єдиних уніфікованих правил вступу на навчання (окрім оплати за навчання). Запровадження вимог щодо здобуття права на юридичну практику (зокрема складання правничого кваліфікаційного іспиту) зумовило необхідність систематизованої підготовки правників. У середині XIX століття "Право" набуло статусу академічної дисципліни, на підставі чого правничі школи набули тієї форми, в якій існують натеper, – форми професійних навчальних закладів. Незмінним залишається підхід до навчання – не стільки здобуття базових правових знань, як оволодіння вміннями аналітичним мислення й обґрунтованого викладу своєї думки у письмовій формі [11].

Перелік кращих шкіл права США тривалий час залишається стабільним. До нього входять правничі школи Єльського, Стенфордського, Колумбійського, Нью-Йоркського, Чикагського, Каліфорнійського (Берклі), Пенсільванського, Вірджинського та інших університетів [1].

Для того, щоб здобути професію військового юриста, необхідно мати юридичну освіту у будь-якій юридичній школі (Juris Doctor) і пройти навчання на курсах фахівців військово-юридичної служби, яке здійснюється у військово-юридичних закладах відповідного військового спрямування. Наприклад, у школі військових юристів Сухопутних військ (Шарлотсвіл, Вірджинія), юридичному інституті ВМС США (Ньюпорт, Род-Айленд), військово-повітряній школі юстиції (авіабаза Максвелл, Алабама).

У військово-юридичних закладах США передбачено правове навчання для військових, які не мають юридичної освіти у вигляді спеціалізованих програм навчання: 1) програми, призначені для старшого офіцерського складу, орієнтовані на реалізацію повноважень накладати певні дисциплінарні стягнення, представляти особовий склад до звільнення, скликати військові суди та ін.; 2) програми для офіцерів пропонують навчання у Юридичному інституті ВМС протягом 4 тижнів і орієнтовані на можливість отримати правові знання для надання консультацій командуванню із правових питань; 3) програми для рядового і сержантського складу (тривалість – до 9 тижнів), спрямовані на правове навчання з питань виконання адміністративно-правових обов'язків (інструктори із застосування зброї, підготовка юридичної документації, технічні серетарі тощо) [5].

Цікавим також є досвід підготовки юристів у Великій Британії. Юридична освіта у Великій Британії має давню історію і бере початок у XII столітті, коли виникли університети Оксфорд і Кембридж та коли з'явилися перші юридичні школи, так звані інни (Inns of Court), орієнтовані на підготовку юристів-практиків. Вони становили певні професійні об'єднання юристів (колегії), до складу яких входили всі, хто в них здобував професію.

Протягом тривалого часу юридична освіта існувала у двох видах – у вигляді класичної університетської (теоретичної, загальноправової) та професійної (прикладної – навчання в іннах), що існує і дотепер. Такий підхід у навчанні юристів обґрунтовували необхідністю спеціалізованої підготовки, пов'язаної із природою англійського права, побудованого на прецедентах і звичаях. Основними недоліками навчання в іннах вважали відсутність теоретичної складової частини, а також низький рівень науковості навчання.

У кінці XIX – на початку XX століття відбулися зміни у структурі та змісті юридичної освіти. По-перше, у змісті університетських освітніх програм було збільшено частку спеціальних юридичних дисциплін.

Метою юридичної освіти є оволодіння студентом базовими знаннями з права, усвідомлення особливостей правової системи, набуття навичок застосування наявних знань і пропозицій у рішенні конкретних ситуацій і проблем.

Кожен університет мав свій перелік навчальних дисциплін, які можна умовно об'єднати у такі блоки: 1) римське право; 2) загальна теорія права; 3) публічне міжнародне право; 4) англійське право, яке поєднувало конституційне право, кримінальне право і процес, окремі галузі цивільного права, право справедливості тощо [4]. По-друге, випускники професійних шкіл (Inns of Court) стали продовжувати навчання у юридичних університетах.

Навчання в університеті завершується здобуттям ступеня бакалавра гуманітарних наук або бакалавра права (назва ступеня залежить від університету). Наявність ступеня бакалавра дає можливість підвищити академічний або професійний статус, наприклад, продовжити навчання в інні та здобути статус "адвоката". Отже, юридична освіта Великої Британії успішно поєднує загальноправову та спеціалізовану підготовку, що надає їй практичного характеру.

Військово-юридична практика у цій країні також має давню історію. У 1698 році було прийнято "Акт про заколот" (Mutiny Act), більше відомий як "Біль про права". Цим документом було передбачено кримінальні

покарання за військові злочини та злочини проти військової служби, а також визначено юридичну процедуру розгляду таких справ, яка відрізнялася від цивільної процедури, проте передбачала залучення військових суддів і військового прокурора. Із часів прийняття “Акту про заколот” військово та юридичне законодавство удосконалювалося, на підставі чого успішно діє система військової юстиції з урахуванням прийнятого у 2006 році Закону про Збройні сили Великої Британії.

Система військової юстиції Великої Британії передбачає діяльність військових (військово-польових) судів, розгорнутої Служби військових прокурорів (Service Prosecuting Authority) зі статусом військовослужбовців, а також надання певних повноважень командуванню та військово-поліцейським підрозділам. Юрисдикція військових судів поширюється на всі категорії військовослужбовців, а також на цивільних осіб, які діють в інтересах Збройних Сил або є допоміжним персоналом у разі вчинення як військових, так і загальнокримінальних злочинів. Військове правосуддя здійснюється виключно із дотриманням прав людини, в інтересах суспільства та в інтересах боєздатності Збройних Сил Великої Британії [2].

У 1740 році у Німеччині Пруським королем Фрідріхом Великим був заснований Корпус Фельдгера, який має 275-річні традиції. Перший сучасний підрозділ Фельдгер був створений у жовтні 1955 року, коли був підписаний законопроект про створення Бундесвера.

Фельдгер – це військова поліція Федеральних збройних сил Німеччини, яка відповідає за діяльність всіх служб військового призначення – армію, військово-повітряні сили та флот. Натепер “столицею” Фельдгера є Ганновер, де розташовані німецьке командування військової поліції, а також Школа військової поліції та штаб-квартира Бундесвера. Три полки Фельдгера із загальною кількістю 24 роти розташовані у різних регіонах Німеччини. Обов'язки військової поліції у мирний час виконують 34 відділення військової поліції, які підтримують дисципліну у військових формуваннях, охороняють військові об'єкти, забезпечують безпеку транспортних перевезень тощо [11].

Висновки. Отже, ми розглянули певні аспекти міжнародного досвіду юридичної освіти та військової юстиції, що, на нашу думку, сприятиме більш активному впровадженню в юридичну практику відповідних зарубіжних напрацювань. Водночас вважаємо, що запровадження навіть окремих закордонних практик вимагає ґрунтовного дослідження їх можливого впливу на правову систему України загалом.

Використана література:

1. Бігун В. С. Юридична професія та освіта. Досвід США у порівняльній перспективі. Київ : Юстиніан, 2006. 272 с.
2. Військова прокуратура і система військової юстиції: на шляху реформ: URL: <https://www.ukrainepravo.com/scientific-thought/naukova-dumka/viiskova-prokuratura-i-systema-viyskovoyi-yustytitsiyi-na-shlyakhu-reform/>
3. Захаров В. В., Ильина Т. Н. Юридическое образование в Великобритании: традиции и перспективы развития. *Auditorium: электронный научный журнал Курского государственного университета*. 2014. № 2. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/yuridicheskoe-obrazovanie-v-velikobritanii-traditsii-i-perspektivy-razvitiya/viewer>
4. Курило Н. В. Военно-юридическое образование в США. URL: <http://voenprav.ru/doc-1638-2.htm>
5. Лоцихін О. М., Шевченко А. Є. Роль військових судів в реформуванні судової системи сучасної України. *Право. ua*. 2015. № 3. С. 5–11.
6. Матвіїшин Н. І. Міжнародний досвід юридичної освіти і його використання у професійній підготовці студентів-юристів. *Актуальні проблеми держави і права*. 2009. № 46. С. 400–408.
7. Нітенко О. В. Деякі аспекти підготовки фахівців із права в університетах Європейського простору вищої освіти. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2015. № 1. С. 98–104.
8. Толкаченко А. А. Военная юстиция. URL: <http://knowledge.su/v/voennaya-yustitsiya>.
9. Шишкін В. Військові суди через призму правової держави. *Право України*. 2004. № 4. С. 107–110.
10. Юридическое образование в США. URL: <https://edusteps.com.ua/blog/obuchenie-v-usa/920-obuchenie-v-sfere-prava-v-ssha.html>
11. German Military Police. URL: <http://home.mweb.co.za/re/redcap/germany.htm>

References:

1. Bihun V. S. Yurydychna profesiia ta osvita. Dosvid SSHA u porivnialnii perspektyvi [Legal profession and education. The US experience in a comparative perspective]. Kyiv: Yustinian, 2006. 272 s. [in Ukrainian]
2. Viiskova prokuratura i systema viiskovoyi yustytitsii: na shliakhu reform: [Military Prosecutor's Office and the system of military justice: on the path of reforms] URL: <https://www.ukrainepravo.com/scientific-thought/naukova-dumka/viiskova-prokuratura-i-systema-viyskovoyi-yustytitsiyi-na-shlyakhu-reform/> (data zvernennia: 27.10.2021) [in Ukrainian]
3. Zaharov V. V., Ilyina T. N. Yuridicheskoe obrazovanie v Velikobritanii: traditsii i perspektivy razvitiya. *Auditorium: elektronnyy nauchnyy zhurnal Kurskogo gosudarstvennogo universiteta*. 2014. № 2. [Legal education in the UK: traditions and development prospects] URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/yuridicheskoe-obrazovanie-v-velikobritanii-traditsii-i-perspektivy-razvitiya/viewer> (data zvernennia: 27.10.2021) [in Russian]
4. Kurilo N. V. Voенно-юридическое образование в США. [Military legal education in the United States]. URL: <http://voenprav.ru/doc-1638-2.htm> [in Russian]
5. Loshchykhin O. M., Shevchenko A. Ye. Rol viiskovykh sudiv v reformuvanni sudovoi systemy suchasnoi Ukrainy [The role of military courts in reforming the judicial system of modern Ukraine]. *Pravo.ua*. 2015. № 3. S. 5–11 [in Ukrainian]
6. Matviishyn N. I. Mizhnarodnyi dosvid yurydychnoi osvity i yoho vykorystannia u profesiinii pidhotovtsi studentiv-yurystiv [International experience of legal education and its use in the training of law students]. *Aktualni problemy derzhavy i prava*. 2009. № 46. S. 400–408 [in Ukrainian]
7. Nitenko O. V. Deiakі aspekty pidhotovky fakhivtsiv iz prava v universytetakh Yevropeiskoho prostoru vyshchoi osvity [Some aspects of the training of legal professionals in the universities of the European Higher Education Area] *Teoriia i praktyka upravlinnia sotsialnymy systemamy*. 2015. № 1. S. 98–104 [in Ukrainian]

8. Tolkachenko A. A. Voennaya yustitsiya [Military justice]. URL: <http://knowledge.su/v/voennaya-yustitsiya> (data zvernennia: 29.10.2021).
9. Shyshkin V. Viiskovi sudy cherez pryzmu pravovoi derzhavy [Military courts through the prism of the rule of law]. Pravo Ukrainy. 2004. № 4. S. 107–110. [in Ukrainian]
10. Yuridicheskoe obrazovanie v SShA [Legal education in the USA]. URL: <https://edusteps.com.ua/blog/obuchenie-v-usa/920-obuchenie-v-sfere-prava-v-ssha.html>. (data zvernennia: 29.10.2021) [in Russian]
11. German Military Police. URL : <http://home.mweb.co.za/re/redcap/germany.htm> (data zvernennia: 29.10.2021)

Petruk O. V. International practice of training lawyers military branch

The article is devoted to the problem of training lawyers for the military industry. The purpose of the article is to study the experience of training lawyers, in particular, for the military industry, in the leading countries of the world in the context of introducing certain practices into domestic legal education in order to reform it.

The article examines the concept of “military justice” and the structure of military justice as part of the military organization of the country (military courts; military prosecutor’s office; military police; military advocacy; legal service of military formations).

It has been established that in states belonging to the Anglo-Saxon system of law (Great Britain, the United States), all bodies of military justice are included directly in military formations and carry out the entire range of military-legal functions in military formations and units: investigative and prosecutorial (accusatory), judicial, lawyers (protective), legal consul. In European states (Belgium, Bulgaria, Greece, Spain, Italy, the Netherlands, Poland, Portugal, Hungary, etc.) Military justice bodies functionate mainly in the field of general justice (judicial power), without forming a special system of bodies and not being subordinate to the military command.

Training of specialists in the military justice in most foreign countries is carried out in two stages: first students pass general training at law universities to obtain a bachelor’s level, and later on, they receive a corresponding specialization to continue serving in military units.

The main features of training specialists for military justice in foreign educational practice are: possession of basic knowledge in various branches of law (constitutional, civil, administrative, criminal, etc.). Acquisition of skills in working with literature and documents (legislative framework, court cases, educational literature and periodicals, drafting legal papers); practical orientation of training (student competitions from litigation, participation in the work of legal clinics, defense in court; interview with a client/communication skills; negotiations; mediation).

The introduction of certain foreign practices and experience requires thorough research from the standpoint of expediency and the possibility of obtaining a positive result.

Key words: lawyer, military justice, military courts, military police, military formations, military courts, legal education, international experience.

УДК 378.093.5:81'243]:[37.018.43:004]

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2021.83.28>

Пінчук Л. М.

ОСВІТНЯ ТЕХНОЛОГІЯ “BLENDED LEARNING” У КОНТЕКСТІ ОСОБИСТІСНО ДІЯЛЬНІСНОГО ПІДХОДУ

Розглянуто особливості освітньої технології змішаного навчання (англ. Blended Learning); розкрито сутність технології, яка полягає в інтеграції аудиторної та дистанційної форми навчання у рамках особистісно-діяльнісного підходу; виділено основні моделі функціонування освітньої технології змішаного навчання. Зазначено, що використання технології змішаного навчання є особливо доречним у період пандемії ковід-19, коли заклади освіти були змушені перейти на дистанційну форму навчання на певний період часу, тобто мали побудувати навчальний процес, комбінуючи аудиторну і дистанційну форми навчання.

Наголошено на ефективності застосування освітньої технології Blended Learning у процесі навчання іноземних мов; наведено приклади використання ігрових і тестових завдань, які кожен викладач може створити на спеціальних навчальних онлайн-платформах Quizlet і Moodle з метою формування іншомовної (лексичної, граматичної, фонетичної) компетенції, а також для перевірки рівня сформованості мовленнєвих навичок і умінь.

Виокремлено проблеми та труднощі, які можуть виникнути у процесі застосування освітньої технології Blended Learning, пов’язані насамперед із недостатньою осначеністю сучасною комп’ютерною технікою деяких закладів освіти, нестійким інтернет-покриттям і відсутністю доступної тарифної політики. Часто перешкодою для впровадження цього підходу стає низький рівень володіння інформаційно-комунікаційними технологіями співробітниками закладів освіти, небажання деяких викладачів докладати зусилля і витратити час на створення методичних розробок, поповнення колекції тематичних відеоматеріалів, ігрових завдань і онлайн-тестів.

Зроблено висновок про подальші перспективи впровадження змішаних форм навчання у освітній процес за умов подолання виявлених перешкод.

Ключові слова: освітня технологія, особистісно-діяльнісний підхід, змішане навчання, аудиторне і дистанційне навчання, інформаційно-комунікаційні технології.